

Autor: **Miroslav Pavlák**

Instituce: **ZČU Plzeň**

Název referátu: ***Evropa vlastní či Vlast Evropa? Úvaha o budoucí podobě EU a úloze malých středoevropských států v evropských integračních procesech***

Klíčová slova:

Dvě vize EU, role malých zemí v EU, makroregion Střední Evropa.

Key Words:

Two Visions of the EU, Role of Small Countries in the EU, Macro-region Central Europe.

Úvod

Pád sovětského impéria na počátku posledního desetiletí minulého století vytvořil bezpečnostní vakuum a hospodářské vakuum ve střední Evropě. Středoevropské země reagovaly na tuto hrozbu a vytvořily volné uskupení zvané Visegrádská skupina, jejímiž zakládajícími členy se stalo Československo, Maďarsko a Polsko. Visegrádská skupina se stala předchůdcem Středoevropské dohody o volném obchodu (Central European Free Trade Agreement – CEFTA), která byla uzavřena 21. prosince 1992 v polském Krakově. Všechny země CEFTA se staly přidruženými zeměmi EU.

1. Dvě vize EU

Francie a Německo, které tvoří „motor evropské integrace“, již delší dobu zcela nesdílejí společnou představu o jejím budoucím uspořádání.

Německá strana soudí, že současná Evropská komise by se měla časem změnit ve skutečnou evropskou vládu se všemi tomu odpovídajícími pravomocemi. Evropský parlament by potom měl mít plné rozpočtové kompetence.

Francouzská strana preferuje „federaci národních států“, která by zohlednila realitu evropských zemí. Přeje si sjednocenou Evropu, ale je také svázána se svým národem.

Jedním z možných výsledků evropské integrace je regionalizace Evropy. Je budoucí Evropa Evropou národů, států, občanů či regionů? Vedle makroregionu typu EU vznikají ekonomické i kulturní mikroregiony místního významu, jdoucí přes hranice, které snižují význam národních států a naznačují možnost přechodu Evropy států k Evropě regionů. Regionální uskupení jsou tedy zvláštní cestou k evropské integraci. Českou společnost zajímají samozřejmě nejvíce ta, která se dotýkají středoevropského prostoru.

2. Malé a středně velké země v Evropském parlamentu a Výboru regionů

Na půdě institucí EU se vede diskuse o schopnosti malých zemí čelit zájmům těch velkých. Někteří politici vyjadřují názor, že malé země mají omezené možnosti pro vedení rovnoprávného dialogu. Opak je však pravdou. Podíváme-li se na rozložení počtu křesel v Evropském parlamentu a Výboru regionů, tak zjistíme, že malé země mají v těchto institucích významné postavení. To, zda budou jejich zájmy přehlasovány, závisí pouze na vyjednávacích schopnostech jejich představitelů. Pochopitelně, i zde se zřejmě projeví fenomén regionalizace Evropy, neboť sousední země mají mnoho společného, od historie a kultury až po otázky spojené s ochranou životního prostředí a migrace pracovních sil.

Tab. 1: Rozdělení křesel v Evropské parlamentu – členské země EU

Členská země EU	Počet křesel v Evropském parlamentu
Belgie	24
Dánsko	14
Německo	99
Řecko	24
Španělsko	54
Francie	78
Irsko	13
Itálie	78
Lucembursko	6
Nizozemsko	27
Rakousko	18
Portugalsko	24
Švédsko	19
Finsko	14
Spojené království	72

Pramen: Zpráva Delegace Evropské komise 2003

Tab. 2: Rozdělení křesel v Evropské parlamentu – kandidátské země EU

Kandidátská země EU	Počet křesel v Evropském parlamentu
Česká republika	24
Maďarsko	24
Slovensko	14
Slovinsko	7
Polsko	54
Litva	13
Lotyšsko	9
Estonsko	6
Kypr	6
Malta	5

Pramen: Zpráva Delegace Evropské komise 2003

Tab. 3: Počet zástupců ve Výboru regionů – členské země EU

Země	Počet zástupců	Země	Počet zástupců
Francie	24	Rakousko	12
Itálie	24	Řecko	12
Německo	24	Švédsko	12
Spojené království	24	Dánsko	9
Španělsko	21	Finsko	9
Belgie	12	Irsko	9
Nizozemsko	12	Lucembursko	6
Portugalsko	12		

Pramen: Zpráva Delegace Evropské komise 2003

Tab. 4: Počet zástupců ve Výboru regionů – kandidátské země EU

Země	Počet zástupců	Země	Počet zástupců
Polsko	21	Slovensko	9
Rumunsko	15	Estonsko	7
Bulharsko	12	Lotyšsko	7
Česká republika	12	Slovinsko	7
Maďarsko	12	Kypr	6
Litva	9	Malta	5

Pramen: Zpráva Delegace Evropské komise, 2003

3. Makroregion střední Evropa – skutečnost nebo iluze?

Úzkou hospodářskou spoluprací středoevropských zemí navrhoval již prezident Masaryk, který nepovažoval myšlenku nového středoevropského sblížení po pádu habsburské monarchie za zcela cizí, ale naopak ji chápal, v kontextu tehdejší doby, jako účinnou pojistku proti recidivě německého „Drang nach Osten“. Proto ji rozvíjel v plán na vytvoření „organizované zóny malých národů“ (tzv. Democratic, Mid European Union). Na jaře 1919 ji odsunul do pozadí, neboť hraničními spory živený nacionalismus nástupnických států pro ni neměl žádné pochopení (HLAVÁČEK, 1996).

V kontextu dnešní doby již žádné německé „Drang nach Osten“ malým zemím v podunajském prostoru nehrozí. Nicméně, do popředí se dostávají otázky spojené s realizací společných politik EU. A právě z tohoto důvodu může sehrát Makroregion Střední Evropa významnou roli.

Tab. 5: Počet obyvatel a plocha středoevropských kandidátských zemí v podunajském prostoru (pozn.: v tabulce není zahrnuto Rakousko, které do podunajského prostoru patří, ale členskou zemí EU již je).

Země	Počet obyvatel (v mil.)	Plocha (v tis. km ²)
Česká republika	10,3	79
Maďarsko	10,1	93
Slovensko	5,4	49
Slovinsko	2,0	20

Pramen: Evropská unie: Rozšiřování pokračuje. Delegace Evropské komise 2002

Jistý impuls středoevropské integraci vyšel od Evropského společenství (ES). Již na počátku devadesátých let dalo ES najevo, že začlenění nových demokracií do západoevropských struktur si vyžádá víceletou přípravu. Představitelé postkomunistických zemí byli zároveň upozorněni, že jejich vzájemná spolupráce bude testem, které země jsou schopny vstupu do ES. Středoevropské státy od té doby řešily základní otázku, jaký zvolit model vzájemné spolupráce.

Na počátku středoevropské spolupráce stálo fórum podunajské spolupráce tzv. **Quadragonála**, které bylo založeno v listopadu 1989 v Budapešti. Členy byly Itálie, Jugoslávie, Maďarsko a Rakousko. Cílem fóra bylo prohloubit ekonomickou, politickou a kulturní spolupráci. V srpnu 1990 bylo na schůzce v Benátkách přijato Československo a fórum se změnilo na tzv. **Pentagonálu**. Na schůzce v Dubrovniku v červenci 1991 bylo za člena přijato Polsko. Bylo vydáno prohlášení na podporu jugoslávské integrity a sdružení přijalo nový název – **Hexagonála**. Schůzka Hexagonály v Benátkách v listopadu 1991 proběhla již bez účasti Jugoslávie. Bylo vydáno prohlášení o budoucí spolupráci s jednotlivými jugoslávskými národy. Na summitu ve Vídni v lednu 1992 byla Hexagonála přejmenována na **Středoevropskou iniciativu (CEI)**. Členy se staly: Česká republika, Slovensko, Rakousko, Maďarsko, Slovinsko, Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Makedonie, Polsko a Itálie.

Dalším krokem středoevropské spolupráce bylo vytvoření tzv. **Visegrádské skupiny**. Již krátce po nastolení demokratických poměrů v zemích střední Evropy se v dubnu 1990 uskutečnila v Bratislavě první porevoluční schůzka nejvyšších představitelů Československa, Maďarska a Polska. Projednávaly se možnosti vstupu do Evropského společenství, regionální, ekonomická a politická spolupráce a problémy etnických menšin. V únoru 1991 následovala schůzka v maďarském Visegrádu na téma koordinace vstupu do ES. Dalším mezníkem ve vývoji středoevropských vztahů byl rok 1991. V říjnu toho roku byla v Krakově podepsána smlouva o spolupráci a byla ustanovena Visegrádská skupina. S cílem prohloubit spolupráci visegrádských zemí v ekonomické oblasti došlo v prosinci 1992 k podpisu dohody o volném obchodu (**CEFTA**).

Prohloubení středoevropské spolupráce jistě přispěje k posílení sjednocené Evropy. Vždyť členské země CEFTA považují vstup do EU za prioritu své zahraniční politiky a řada z nich se v roce 2004 stane jejími plnoprávnými členy.

Závěr

At' dopadne spor o uspořádání evropského prostoru jakkoli, jedno je jisté. Budou-li zachovány níže uvedené principy integrace:

1. sjednocovací proces bude probíhat na rovnoprávné úrovni, tzn. jde o předpoklad, že ve sjednocené konfederální či federální Evropě budou všechny státy či národy rovnoprávné, a to nejen formálně, ale i ekonomicky, kulturně a vojensky;
2. nadále poroste význam lidských práv v mezinárodních vztazích, neboť právě idea lidských práv je nejdůležitější nositelkou převahy humanity a občanského principu nad nacionalismem;

tak dojde k posílení ochoty Evropanů zapojit se aktivně do evropských integračních procesů.

Literatura:

Knihy:

Hlaváček, I. a kol.: Československo a střední Evropa v meziválečném období. Praha, Karolinum 1996

Publikace Delegace Evropské komise v ČR:

Evropská unie: Rozšiřování pokračuje, 2002, 24 s.

Internetové stránky Delegace Evropské komise v ČR:

www.evropska-unie.cz

Autor:

Ing. Miroslav Pavlák

Fakulta ekonomická Západočeské univerzity v Plzni

Hradební 22, 350 02 Cheb

E-mail: miroslav.pavlak@fek.zcu.cz

Tel.: 354 423 451